

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ludvíka Davida a soudce Vojtěcha Šimíčka (zpravodaj) a soudkyně Kateřiny Šimáčkové ve věci ústavních stížností **1) RAVAK a. s.**, se sídlem Obenická 285, Příbram, zastoupené JUDr. Martinem Dančišinem, advokátem se sídlem Husova 5, Praha, a **2) SHADBROOK ENTERPRISES Limited**, se sídlem 15 Somerset Avenue, Luton, LU2 OPJ4TH, Bedfordshire, Spojené království Velké Británie a Severního Irska, zastoupené Mgr. Petrem Slavíkem, advokátem se sídlem Kolbenova 609/38, Praha, proti výroku II. a souvisejícím výrokům III., V., X. a XIII. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 2. 2017, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-A-250, a proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 3. 2017, č. j. 4 VSPH 545/2017-A-268, spojené s návrhem na zrušení ustanovení § 328 věty třetí zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů, za účasti Městského soudu v Praze a Vrchního soudu v Praze jako účastníků řízení a **A) Ing. Jiřího Hanáka, insolvenčního správce dlužníka společnosti OLEO CHEMICAL, a. s.**, **B) GO biz Jinonice s.r.o.**, se sídlem Sokolovská 394/17, Praha 8, zastoupeného Mgr. Markem Prchlíkem, advokátem se sídlem Revoluční 764/17, Praha 1, jako vedlejších účastníků řízení,

t a k t o :

I. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 16. 2. 2017, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-A-250, ve výroku II. a na něm závislých výrocih V., X. a XIII., bylo porušeno právo stěžovatelů na spravedlivý proces zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. V těchto částech se proto toto usnesení ruší.

III. Ve zbytku se ústavní stížnosti odmítají.

IV. Návrh stěžovatele SHADBROOK ENTERPRISES Limited na zrušení ustanovení § 328 poslední věty zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), která zní: „Odvolání proti němu není přípustné.“, se odmítá.

O d ů v o d n ě n í :

I. Rekapitulace obsahu ústavních stížností

1. Ústavními stížnostmi stěžovatelé - společnost RAVAK, a. s. (dále jen „RAVAK“) a společnost SHADBROOK ENTERPRISES Limited (dále jen „SHADBROOK“), kdy řízení v těchto dvou věcech byla usnesením pléna Ústavního soudu ze dne 19. 9. 2017 spojena ke společnému řízení - shodně napadli výrok II. a související výroky III., V., X. a XIII. usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) ze dne 16. 2. 2017, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-A-250, a oba výroky usnesení Vrchního soudu v Praze (dále jen „vrchní soud“) ze dne 27. 3. 2017, č. j. 4 VSPH 545/2017-A-268. Napadeným usnesením městského soudu bylo rozhodnuto o insolvenčním návrhu dlužníka společnosti OLEO CHEMICAL, a. s. (dále jen „dlužník“) tak, že ve výroku I. byl zjištěn úpadek dlužníka a ve výroku II. byla jako způsob řešení úpadku povolena reorganizace. Současně stěžovatelé napadají související výrok III.

usnesení městského soudu, kterým byl dlužníkovi ustanoven insolvenční správce Ing. Jiří Hanák; výrok V., kterým byl určen znalec za účelem ocenění majetkové hodnoty; výrok X., kterým byl dlužník vyzván k předložení aktualizovaného reorganizačního plánu ve stanovené lhůtě a výrok XIII., kterým bylo nařízeno přezkumné jednání, po jehož skončení se má konat schůze věřitelů. Proti těmto výrokům usnesení městského soudu podali stěžovatelé odvolání, které bylo napadeným usnesením vrchního soudu ve výroku I. proti bodům II., V., X. a XIII. usnesení městského soudu odmítnuto a výrokem II. byl výrok III. napadeného usnesení městského soudu, kterým byl ustanoven insolvenční správce dlužníka, potvrzen.

2. Stěžovatelé namítají, že napadenými usneseními bylo porušeno jejich ústavně zaručené právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a to především z důvodu naprosté absence odůvodnění usnesení městského soudu, a dále že byla postupem insolvenčního soudu porušena rovnost účastníků řízení garantovaná čl. 37 odst. 3 Listiny. Městský soud svůj postup výslovně opírá o ustanovení § 169 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Podle tohoto ustanovení odůvodnění nemusí obsahovat ta usnesení, (1) kterými se vyhovuje návrhu na předběžné opatření, návrhu na zajištění důkazu, návrhu na zajištění předmětu důkazního prostředku ve věcech týkajících se práv z duševního vlastnictví nebo jinému návrhu, kterému nikdo neodporoval, nebo usnesení, (2) které se týká vedení řízení, a nebo (3) usnesení podle § 104a o. s. ř. Stěžovatelé však shodně namítají, že napadené usnesení městského soudu nespadá ani do jedné z těchto tří kategorií usnesení, která by se nemusela odůvodňovat, a proto mělo být řádně odůvodněno. V opačném případě absence odůvodnění zakládá jeho nepřezkoumatelnost. Nadto stěžovatelé upozorňují na to, že před soudem prvního stupně jednoznačně vyjádřili svůj nesouhlas s povolením reorganizace a s dlužníkem předloženým reorganizačním plánem, neboť jak uvedli i ve svých písemných vyjádřeních, pro povolení reorganizace nebyly splněny zákonné podmínky a je jí sledován nepoctivý záměr. S ohledem na absenci odůvodnění napadeného usnesení městského soudu však není vůbec zřejmé, jak a zdali se prvostupňový soud s těmito námitkami stěžovatelů vypořádal. Městský soud se tímto postupem, kdy své rozhodnutí vůbec neodůvodnil, dopustil významného excesu, který nemá povahu pouze běžného porušení jednoduchého práva, ale naopak se jedná o porušení, které má charakter extrémního rozporu s principy spravedlnosti.

3. Jestliže bylo napadené usnesení městského soudu vydáno podle ustanovení § 148 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ins. z.“), musel při svém rozhodování městský soud skutkově i právně posoudit, zda jsou splněny podmínky pro postup podle tohoto ustanovení, tedy zejména, zda dlužníkem předložený reorganizační plán splňuje zákonné podmínky, zda byl tento plán přijat alespoň polovinou zajištěných a polovinou nezajištěných věřitelů se základním přezkoumáním samotné existence a právního důvodu jejich tvrzených pohledávek, a zda nebyly dány podmínky pro zamítnutí návrhu na povolení reorganizace podle ustanovení § 328 ins. z. Všechny tyto skutkové a právní závěry měly být v napadeném usnesení rozvedeny, aby soud mohl v souladu s ustanovením § 328 ins. z. reorganizaci dlužníka povolit. Soud však žádné takové úvahy neprovedl, resp. je v usnesení nerozvedl a neodůvodnil je s odkazem na to, že mu údajně nikdo neodporoval. Jak je však patrné z doložených listin, stěžovatelé ještě před vynesetím napadeného usnesení jednoznačně vyjádřili svůj nesouhlas s povolením reorganizace dlužníka, takže toto tvrzení městského soudu je nepravdivé a nebylo proto možné napadené usnesení s odkazem na § 169 odst. 2 o. s. ř. neodůvodnit.

4. Stěžovatelé namítají, že předně nebyly vůbec splněny podmínky pro povolení reorganizace dlužníka. Celá situace je o to naléhavější, že proti tomuto rozhodnutí není podle ustanovení § 328 ins. z. přípustný opravný prostředek, přestože v usnesení městského soudu

je uvedeno poučení o možnosti podat proti výroku II., jímž byl schválen reorganizační plán, odvolání. Tak ostatně stěžovatelé i učinili, ale jak je uvedeno výše, vrchní soud na námítky stěžovatelů nijak nereagoval a rozhodnutí městského soudu v celém rozsahu potvrdil, čímž stěžovatelům a jejich právům odepřel jakoukoliv soudní ochranu proti nezákonnému rozhodnutí soudu prvního stupně, který zcela rezignoval na svoji ústavní úlohu nestranného arbitra a neprovedl jakýkoliv přezkum ve sporné věci, když o podstatném procesním postupu v insolvenčním řízení dlužníka rozhodl výlučně dle návrhu dlužníka a podkladů předložených dlužníkem a nijak se nevypořádal se vznesenými námitkami stěžovatelů.

5. Pro rozvedení své argumentace stěžovatelé shodně uvádějí, že reorganizace dlužníka byla schválena na základě smyšlených pohledávek. Dlužník předložil městskému soudu reorganizační plán, který byl údajně přijat nadpoloviční většinou nezajištěných a nadpoloviční většinou zajištěných věřitelů tak, jak požaduje zákon, avšak insolvenční soud vůbec nezkoumal, že mnohé z těchto pohledávek, na základě kterých byl reorganizační plán schválen, jsou smyšlené. Tuto svoji námitku stěžovatelé dále rozvádějí uvedením konkrétních věřitelů a rozбором jejich pohledávek a hodnocením jejich (ne)oprávněnosti. Současně namítají, že reorganizací byl sledován nepoctivý záměr, přičemž v takovém případě měl být podle ustanovení § 326 odst. 1 písm. a) ins. z. návrh na povolení reorganizace zamítnut. S ohledem na absenci odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně však není vůbec zřejmé, zda městský soud poctivost záměru dlužníka zkoumal a zabýval se jí.

6. Stěžovatelé na nepoctivý záměr dlužníka usuzují hned z několika okolností. Reorganizační plán byl znám na dlužníka napojeným věřitelům mnohem dříve, než věřitelům ostatním (vč. stěžovatelů), přičemž o schválení reorganizačního plánu se na základě výzvy dlužníka mělo hlasovat 4,5 hodiny po zveřejnění plánu v insolvenčním rejstříku. Ve stejný den byly na insolvenční soud doručeny přihlášky pohledávek většiny těchto „spřízněných“ věřitelů, kteří dosud nebyli v insolvenčním řízení dlužníka aktivní. Cílem tohoto postupu bylo jednak určení vhodné osoby insolvenčního správce, který bude s dlužníkem a na něj napojenými věřiteli spolupracovat, tedy vyhnouti se náhodnému přiřazení insolvenčního správce podle ustanovení § 25 ins. z., dále byla tímto postupem ovlivněna i volba znalce, jehož úloha je pro uspokojení věřitelů samozřejmě klíčová. Další skutečností svědčící o nepoctivém záměru dlužníka je to, že bývalý člen představenstva dlužníka Ing. Kamil Jirounek byl pravomocně odsouzen za zločin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku spáchaný na členovi statutárního orgánu stěžovatele společnosti RAVAK. Podstatou trestného jednání Ing. Jirounka bylo obstarání a přechování padělané směnky, podle které byl zavázán právě předseda představenstva stěžovatele společnosti RAVAK, kdy tato směnka měla být použita pro účely započtení pohledávky společnosti RAVAK proti dlužníkovi. Současně je třeba brát v potaz i to, že Ing. Jirounek ještě s dalším členem představenstva dlužníka byli zatím nepravomocně odsouzeni v kauze tzv. tunelování společnosti OLEO CHEMICAL, a. s. (dlužníka) za trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku a trestný čin zkrácení daně nebo jiné povinné platby. Již s ohledem na trestní minulost Ing. Jirounka měl proto městský soud posoudit dlužnický návrh jako návrh, kterým je v souladu s ustanovením § 326 odst. 2 ins. z. sledován nepoctivý záměr, pročež měl být návrh na povolení reorganizace dlužníka s odkazem na ustanovení § 326 odst. 1 písm. a) ins. z. zamítnut.

7. Dále v souvislosti s posouzením poctivosti záměru dlužníka stěžovatelé namítají, že vůči bývalému členu představenstva dlužníka, Ing. Jirounkovi, je vedeno insolvenční řízení, které bylo zahájeno v červenci 2012 a dosud nebylo ukončeno. Většina přihlášených pohledávek Ing. Jirounka v insolvenčním řízení náleží (nebo před jejich postoupením náležela) členům statutárního orgánu stěžovatele společnosti RAVAK, přičemž tyto pohledávky vznikly v souvislosti s investicí stěžovatele společnosti RAVAK do podnikání

dlužníka – společnosti OLEO CHEMICAL, a. s. I z těchto okolností lze s odkazem na ustanovení § 326 odst. 2 písm. a) ins. z. usuzovat na nepoctivost návrhu dlužníka na povolení reorganizace, když tento svými hlasy schválil také právě Ing. Jirounek. Soudy se však těmito okolnostmi vůbec nezabývaly a při své rozhodovací činnosti rezignovaly na ustanovení § 326 odst. 2 písm. a) ins. z., podle kterého je nepoctivý záměr dlužníka dán tehdy, jestliže ohledně člena kolektivního statutárního orgánu dlužníka v posledních 5 letech probíhalo insolvenční řízení.

8. Podle stěžovatelů městský soud rovněž pochybil, když naprosto rezignoval na posouzení věcné správnosti dlužníkem předkládaných seznamů majetku a závazků, jakkoliv stěžovatelé v řízení obsáhle prokazovali nevěrohodnost těchto seznamů a účelovost vedení účetní evidence dlužníka k zakrytí stavu úpadku. Přitom skutečnost, že soudy již jednou rezignovaly na posouzení věcné správnosti dlužníkem předkládaných seznamů majetku a závazků byla stěžejním důvodem pro zrušení dřívějších rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu, a to usnesením Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2015, sp. zn. 29 NSČR 24/2013-A-175. Po vrácení věci Nejvyšším soudem soudy prvního stupně však tento opětovně vzal tvrzení dlužníka o svém majetku a závazcích vtělená do návrhu na povolení reorganizace za prokázaná, aniž by zohlednil předchozí podání stěžovatelů, jiné přihlášené pohledávky, jakož i to, že již ze samotných přihlášených pohledávek je naprosto zřejmé, že dlužník musel stav úpadku nezákonně po delší dobu skrývat.

9. Jelikož jsou stěžovatelé přesvědčeni o naléhavosti věci, podle ustanovení § 39 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) žádají o co nejrychlejší projednání této věci, jejíž naléhavost spočívá především v tom, že insolvenční řízení pokračuje na základě napadených rozhodnutí a jejich pozdější zrušení by mohlo vnést nejistotu do práv a povinností všech dotčených subjektů. Současně podle ustanovení § 79 zákona o Ústavním soudu žádají o odložení vykonatelnosti napadeného rozhodnutí.

10. Stěžovatel společnost SHADBROOK vedle výše uvedené argumentace současně navrhuje zrušení ustanovení § 328 ins. z. věty třetí, která zní „odvolání proti němu není přípustné“. Ve své argumentaci se opírá mj. o rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08, ve které Ústavní soud dospěl k závěru o neústavnosti ustanovení § 394 odst. 2 část věty za středníkem ins. z. V této věci Ústavní soud posuzoval návrh Vrchního soudu v Olomouci na zrušení tohoto ustanovení, kterému bylo citovaným nálezem vyhověno. Důvodem pro zrušení napadeného ustanovení § 394 odst. 2 část věty za středníkem ins. z., v tehdejší znění, které znělo: „odvolání proti není přípustné“, bylo to, že pokud má každý dle čl. 36 odst. 1 Listiny právo se domáhat ochrany svých práv u soudu, nemůže zákon toto právo každého zcela negovat, a tím ústavně zaručené právo, byť toliko jen v určitých zákonem vyjmenovaných případech, popřít. Podle tohoto nálezu žádná osoba nemůže být zákonem naprosto vyloučena z možnosti domáhat se ochrany svého práva. Opačný výklad by značil, že zakotvení práva každého obracet se na soudní a jiné orgány ochrany ústavou garantovaných práv by ztrácelo smysl, neboť by mohlo být pro tu kterou situaci anulováno toliko vůlí zákonodárce.

II. Vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení

11. Ústavní soud si vyžádal vyjádření účastníků řízení a vedlejších účastníků řízení k předloženým ústavním stížnostem a současně požádal insolvenční soud o předložení kompletního spisového materiálu.

12. Zatímco vrchní soud ve svém vyjádření plně odkázal na své usnesení, kterým bylo odmítnuto odvolání stěžovatelů, městský soud se soustředil především na rekapitulaci dosavadního průběhu insolvenčního řízení dlužníka. Zdůrazňuje, že postupoval v souladu s insolvenčním zákonem, když ústavními stížnostmi napadeným usnesením rozhodl o úpadku dlužníka a povolil jej řešit formou reorganizace. Toto své rozhodnutí nezdůvodňoval, neboť dlužník nijak návrhu věřitelů na zjištění jeho úpadku neodporoval, když do insolvenčního řízení zahájeného věřitelem přistoupil, a protože dlužník současně navrhl řešit úpadek reorganizací, a to za splnění podmínek stanovených ustanovením § 316 odst. 5 ins. z., soud musel postupovat podle ustanovení § 148 odst. 2 ins. z. a spojit rozhodnutí o úpadku se způsobem jeho řešení reorganizací, když neshledal důvody pro odmítnutí ani zamítnutí návrhu dlužníka na povolení reorganizace. Současně městský soud akcentuje, že ze zákonné úpravy, konkrétně z ustanovení § 328 ins. z. vyplývá, že odvolání proti tomuto rozhodnutí není přípustné.

13. Insolvenční správce dlužníka ing. Hanák se z pozice vedlejšího účastníka řízení k ústavním stížnostem vyjádřil velice podrobně. Podstatou jeho vyjádření je návrh na zamítnutí ústavních stížností pro jejich nepřípustnost či neopodstatněnost, přičemž podrobně rozebírá jednotlivé body ústavních stížností a k nim rozebírá své argumenty, proč jsou jednotlivé stížnostní námitky buď nepřípustné, nebo neopodstatněné.

14. Uvádí, že stěžovatelé nenapadají rozhodnutí, která jsou konečným meritorním rozhodnutím ve věci, a současně se v případě rozhodnutí o povolení reorganizace nejedná o takové rozhodnutí, které by bylo způsobilé bezprostředně a citelně zasáhnout do základních práv stěžovatelů. Rozhodnutí o povolení reorganizace je totiž úvodním rozhodnutím v komplexním procesu insolvence, který může, ale nutně nemusí, vést k následnému schválení reorganizačního plánu. Ve věci dlužníka se přitom celé řízení nachází ve stavu před tímto rozhodnutím. Insolvenční zákon upravuje možnosti účastníků řízení, jak do tohoto procesu průběžně zasahovat, a to včetně možnosti podávat proti jednotlivým rozhodnutím, která zasahují do jejich právní sféry, opravné prostředky. Věřitelé, kteří nesouhlasí s provedením reorganizace, mají podle mínění insolvenčního správce dlužníka napadat usnesení o schválení reorganizačního plánu, nikoliv usnesení o povolení reorganizace, neboť teprve na základě schváleného reorganizačního plánu může docházet k faktickému naplňování reorganizačních kroků, a tedy k možnému zásahu do práv věřitelů. Insolvenční zákon umožňuje, aby rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, na rozdíl od rozhodnutí o povolení reorganizace, bylo napadeno odvoláním, což zajišťuje dostatečnou ochranu práv věřitelů.

15. Ke konkrétní námitce stěžovatelů vztahující se k absenci odůvodnění usnesení o povolení reorganizace obhajuje postup insolvenčního soudu vedlejší účastník tím, že ani jeden ze stěžovatelů návrhu na povolení reorganizace neodporoval. Ve svém věřitelském návrhu stěžovatel SHADBROOK navrhoval toliko zjištění úpadku dlužníka, aniž by navrhoval způsob jeho řešení, stěžovatel RAVAK kromě zjištění úpadku dlužníka dokonce navrhoval reorganizaci jako způsob řešení dlužníkového úpadku. Rozhodnutí městského soudu tak bylo učiněno v souladu s návrhy stěžovatelů.

16. Dále v reakci na námitky stěžovatelů rozebírá, že podle ustanovení § 328 ins. z. není proti rozhodnutí o povolení reorganizace přípustné odvolání. Z toho důvodu by bylo nadbytečné, aby takové rozhodnutí bylo odůvodněno, a proto byl postup městského soudu podle ustanovení § 169 odst. 2 o. s. ř. v pořádku a nemohl být na újmu stěžovatelů. Nepřípustnost odvolání proti rozhodnutí o povolení reorganizace plynoucí přímo ze zákona přitom toto rozhodnutí řadí (slovy judikatury Ústavního soudu) mezi „bagatelní věci“. V těchto bagatelních věcech je přezkum Ústavního soudu limitován pouze na případy, kdy je zásah do základních práv natolik intenzivní, že to koliduje s podstatou a smyslem základního

práva a svobody podle čl. 4 odst. 4 Listiny, nebo je-li zpochybněna právní jistota účastníku řízení. V ostatních případech jsou ústavní stížnosti v těchto „bagatelních věcech“ prakticky vyloučeny.

17. Konkrétně pak insolvenční správce argumentuje, že výrokem II. napadeného usnesení městského soudu, kterým byla dlužníkovi povolena reorganizace, nebyla nijak dotčena práva stěžovatelů. Jednak proto, že rozhodnutí o povolení reorganizace není v celém procesu insolvenčního řízení rozhodnutím definitivním, kdy i podle judikatury je ve stadiu řízení od povolení reorganizace do schválení reorganizačního plánu insolvenční soud oprávněn i bez návrhu rozhodnout o přeměně reorganizace v konkurz, vyjde-li najevo dlužníkům nepoctivý záměr (viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 10. 2015, č. j. 4 VSPH 646/2015-B-233). Stejně tak již opakovaně vrchní soudy odmítaly odvolání proti rozhodnutí o povolení reorganizace, když toto rozhodnutí není definitivní a věřitelé mají za stanovených podmínek zachováno právo podat opravný prostředek proti případnému rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, případně mají právo navrhnout v dalším průběhu řízení přeměnu reorganizace v konkurz (viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 3. 2017, č. j. 4 VSPH 545/2017-A-268). Je proto zcela zřejmé, že v nyní projednávané věci nemohla být práva stěžovatelů jakožto věřitelů dlužníka povolením reorganizace nijak dotčena a že námitky ohledně nepoctivého záměru dlužníka při schvalování reorganizačního plánu před zahájením insolvenčního řízení bude soud hodnotit buď v rámci rozhodování o schválení reorganizačního plánu, nebo při rozhodování o návrhu stěžovatele spol. RAVAK na přeměnu reorganizace v konkurz, který v mezidobí tento stěžovatel vznesl a kterým se bude insolvenční soud zabývat.

18. Ve vztahu k návrhu na zrušení ustanovení § 328 ins. z., poslední věta, o nepřipustnosti odvolání, insolvenční správce opakuje, že vzhledem k tomu, že rozhodnutí o povolení reorganizace není definitivním rozhodnutím v celém procesu insolvence a není ani definitivním způsobem řešení úpadku dlužníka (na rozdíl od konkurzu), nelze spatřovat jako rozporné s ústavním pořádkem to, že zákonodárce neumožňuje proti tomuto rozhodnutí podat odvolání (zde insolvenční správce odkazuje na usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 5. 2015, sp. zn. II. ÚS 1567/14, kde už se jednou Ústavní soud k návrhu na zrušení stejného ustanovení vyjadřoval a ústavní stížnost a s ní spojený návrh odmítl; všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>).

19. Jestliže stěžovatelé napadají rovněž výrok V. usnesení městského soudu, který je výrokem o ustanovení znalce, jedná se toliko o dílčí procesní rozhodnutí soudu, kterým insolvenční soud nerozhodoval meritorně. Nadto stěžovatelé v souvislosti s ustanovením znalce nenamítají porušení žádných jejich ústavně zaručených práv. Jestliže stěžovatel RAVAK tvrdí, že skupina věřitelů jednajících ve shodě s dlužníkem ovlivnila volbu znalce, představuje toto tvrzení ničím nepodloženou domněnku a je tomu právě naopak, neboť dlužník sám v insolvenčním návrhu navrhoval, aby byl ustanoven znalec jiný, insolvenční soud se tímto pro něj nijak závazným návrhem neřídil. Případnou podjatost takto ustanoveného znalce stěžovatelé nenamítali.

20. Stěžovatelé napadají také výrok X. usnesení městského soudu, kterým byl dlužník vyzván, aby ve lhůtě 120 dní předložil aktualizovaný reorganizační plán, a výrok XII., kterým insolvenční soud nařídil přezkumné jednání. Oba tyto výroky mají obdobnou povahu, jako výrok o ustanovení znalce, jedná se o výroky, kterými soud činí opatření potřebná k zajištění účelu insolvenčního řízení, která představují rozhodnutí v rámci tzv. dohledací činnosti soudu podle ustanovení § 11 ins. z., proti kterým podle ustanovení § 91 ins. z. není přípustné odvolání. Navíc ani v tomto případě stěžovatelů ve vztahu k těmto napadeným výrokům netvrdí jakékoliv porušení jejich ústavně zaručených práv, a proto se i v tomto případě, stejně jako v případě napadení výroku o ustanovení znalce, jedná o ústavní stížnosti nepřipustné.

21. Konečně, nepřípustná je i ústavní stížnost proti výroku I. usnesení vrchního soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání stěžovatelů, a to z důvodu nevyčerpání všech opravných prostředků podle ustanovení § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu, neboť proti pravomocnému usnesení vrchního soudu měli stěžovatelé možnost podle ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. podat žalobu pro zmatečnost. Stejně platí i ve vztahu k ústavní stížnosti napadenému výroku II. usnesení vrchního soudu, kterým byl potvrzen výrok městského soudu o ustanovení insolvenčního správce, neboť stěžovatel proti výroku městského soudu, kterým byl ustanoven insolvenční správce, nepodal odvolání, ve kterém mohl namítat nesplnění podmínek pro ustanovení do funkce insolvenčního správce nebo podjatost insolvenčního správce. To však stěžovatel neučinil, proto je i ve vztahu k tomuto napadenému výroku ústavní stížnost pro nevyčerpání opravných prostředků nepřípustná.

22. K návrhu na odklad vykonatelnosti napadených usnesení závěrem dodává, že ze stížností není patrné, jaká konkrétní újma stěžovatelům nebo komukoliv jinému hrozí v případě, že by jejich návrhům na odklad vykonatelnosti nebylo vyhověno. Současně není ani zřejmé, co by odklad vykonatelnosti s ohledem na jejich procesní postavení změnil.

23. Vedlejší účastník shrnuje, že ústavní stížnosti jsou zčásti zjevně neopodstatněné a zčásti nepřípustné a měly by být proto odmítnuty. Insolvenční správce se také domnívá, že jakýkoli zásah Ústavního soudu by do procesu insolvenčního řízení vnesl pouhé nejasnosti ohledně dalšího vývoje a rovněž by vedl k dalším průtahům v řízení. Toto řízení se v současné době nachází ve fázi, kdy bude insolvenční soud jednak rozhodovat o návrhu stěžovatele RAVAK na přeměnu reorganizace v konkurz, a jednak bude rozhodovat o schválení aktualizovaného reorganizačního plánu předloženého dlužníkem (proti němu hlasoval stěžovatel RAVAK a stěžovatel SHADBROOK se věřitelské schůze neúčastnil a o aktualizovaném reorganizačním plánu tak nehlasoval).

24. GO biz Jinonice s.r.o. jako vedlejší účastník (viz usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 4. 2017, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-P14-3, kterým do předmětného insolvenčního řízení vstoupil namísto Cashdirect, a. s. právě tento vedlejší účastník) předně namítá opožděnost ústavních stížností. Nad tento rámec popírá porušení tvrzených práv stěžovatelů, neboť se prý vyšetřovací zásada ve fázi dlužníkovra úpadku aplikuje jen co do osvědčení tvrzených skutečností a postačuje proto pouze pravděpodobnost zjištění a pokud tedy měl insolvenční soud za osvědčené, že seznamy majetku a závazků dlužníka osvědčují jeho úpadek, nebyl povinen je zpochybňovat. Práva stěžovatelů tak nemohla být zasažena.

25. Stěžovatel RAVAK v replice k předmětným vyjádřením uvedl, že usnesení o povolení reorganizace je meritorním rozhodnutím, byť nikoliv rozhodnutím konečným. V opačném případě by totiž bylo ústavní stížností napadnutelné jen usnesení o splnění reorganizačního plánu a o zrušení konkursu. O schválení reorganizačního plánu přitom soud rozhoduje za jiných podmínek než o povolení reorganizace. V další argumentaci stěžovatel podrobně rozvádí důvody, pro které se domnívá, že v projednávané věci bylo porušeno jeho základní právo na spravedlivý proces (absence odůvodnění usnesení městského soudu, nebyla údajně splněna podmínka souhlasu alespoň poloviny zajištěných a nezajištěných věřitelů, nepoctivý záměr dlužníka, svévolný výběr insolvenčního správce určeného dlužníkem).

26. Stěžovatel SHADBROOK i nadále trvá na svém návrhu a uvádí, že došlo k nezákonnému odepření soudní ochrany poctivým věřitelům a nesouhlasí s tím, že povolením reorganizace nedošlo k zásahu do jeho práv. Toto rozhodnutí má totiž značný dopad na insolvenční řízení, mimo jiné na dispoziční oprávnění dlužníka. Stěžovatel se zejména ohrazuje proti tvrzení, že usnesení insolvenčního soudu bylo v souladu s návrhy stěžovatelů.

III. Splnění podmínek řízení

27. Ústavní soud nejprve konstatuje, že ve vztahu k výrokové části II. napadeného usnesení vrchního soudu (kterou je potvrzen výrok III. usnesení městského soudu) byli stěžovatelé poučeni o možnosti podat dovolání k Nejvyššímu soudu. Z ustanovení § 72 odst. 1, 3, 4 a § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu přitom plyne, že ústavní stížnost představuje subsidiární prostředek k ochraně základních práv, který je možno využít až po vyčerpání všech právních prostředků, které zákon stěžovateli k ochraně práva poskytuje. Přímo v ustanovení § 75 odst. 1 cit. zákona je vyjádřen formální obsah principu subsidiarity jako jednoho z atributu ústavní stížnosti, tedy že ústavní stížnost je nepřípustná, nevyčerpal-li stěžovatel všechny procesní prostředky, které mu zákon k ochraně jeho práva poskytuje (§ 72 odst. 3 cit. zákona); to platí i pro mimořádný opravný prostředek, který orgán, jenž o něm rozhoduje, může odmítnout jako nepřípustný z důvodů závisících na jeho uvážení (§ 72 odst. 4 cit. zákona). Na druhé straně lze z principu subsidiarity vyvodit i jeho materiální obsah, který spočívá v samotné působnosti Ústavního soudu jako orgánu ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), kde ochrana základním právům jednotlivce nastupuje jako prostředek *ultima ratio*, tj. toliko tam, kde ostatní prostředky právní ochrany poskytované právním řádem byly vyčerpány nebo zcela selhávají jako nezpůsobivé či nedostatečné, a kdy základní práva nebyla respektována ostatními orgány veřejné moci. Z obsahu ústavních stížností je přitom zřejmé, že se stěžovatelé domáhají zrušení citované výrokové části usnesení vrchního soudu, aniž by však proti ní nejprve podali dovolání k Nejvyššímu soudu, ačkoliv byli o této možnosti vrchním soudem poučeni.

28. Za dané situace je tak Ústavní soud nucen konstatovat, že stěžovatelé v této části ústavních stížností nedostáli požadavku subsidiarity ústavní stížnosti, tj. před jejím podáním nevyčerпали všechny dostupné procesní prostředky k ochraně svého práva, za který je v nyní projednávané věci nutno považovat i dovolání podle ustanovení § 236 a násl. o. s. ř., byť by se jednalo o „mimořádný opravný prostředek“, který orgán, jenž o něm rozhoduje, může „odmítnout jako nepřípustný z důvodů závisících na jeho uvážení“ (§ 72 odst. 4 zákona o Ústavním soudu). Ústavní soud v této souvislosti pro úplnost připomíná, že s účinností novely zákona o Ústavním soudu provedené zákonem č. 404/2012 Sb. (od 1. 1. 2013) již pro takové mimořádné opravné prostředky neplatí výjimka z povinnosti vyčerpat všechny dostupné procesní prostředky k ochraně práva, stanovená ustanovením § 75 odst. 1 části věty za středníkem zákona o Ústavním soudu, ve znění účinném do 31. 12. 2012. Jakkoliv totiž z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2017, č. j. 29 NSČR 130/2017-A-286, plyne, že stěžovatel RAVAK proti napadenému usnesení vrchního soudu podal dovolání, učinil tak výslovně proti jeho I. výroku, přičemž proti tomuto výroku byla přípustná žaloba pro zmatečnost, takže dovolání muselo být odmítnuto jako nepřípustné [§ 238 odst. 1 písm. e) o. s. ř.]. Požadavku subsidiarity tak stěžovatelé v této části petitu nedostáli.

29. Proto Ústavní soud odmítl pro nepřípustnost ty části ústavních stížností, které brojí proti výroku II. usnesení vrchního soudu a výroku III. usnesení městského soudu.

30. Ústavní soud se dále zabýval včasností ústavních stížností a v tomto směru zjistil, že napadené usnesení městského soudu bylo sice doručeno stěžovatelům, resp. jejich právním zástupcům (č. 1. 250/5), dne 17. 2. 2017 (JUDr. Daniščin) a dne 20. 2. 2017 (Mgr. Slavík), nicméně s chybným poučením o možnosti podat odvolání proti výroku II. předmětného usnesení, což stěžovatelé obratem učinili (3. a 7. 3. 2017). Dne 8. 3. 2017 městský soud vydal opravné usnesení, kterým změnil poučení napadeného usnesení tak, že lze podat odvolání proti výroku III. Ústavní stížnosti, podané v obou případech dne 18. 4. 2017, byly za těchto okolností shledány včasnými (§ 72 odst. 3 zákona o Ústavním soudu).

IV. Vlastní právní posouzení

31. Po zvážení argumentace obsažené v ústavní stížnosti a vyjádření účastníků řízení, jakož i obsahu napadených rozhodnutí a vyžádaného spisu, dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnosti jsou částečně důvodné.

IV.A) Nepřezkoumatelnost usnesení městského soudu

32. Stěžejní námitkou stěžovatelů je nepřezkoumatelnost napadeného usnesení městského soudu, která je způsobena naprostou absencí odůvodnění rozhodnutí. Od nemožnosti přezkoumat napadené usnesení městského soudu se pak odvíjí další námitky stěžovatelů, neboť stěžovatelé při absenci odůvodnění nebyli schopni určit, zdali se insolvenční soud jejich námitkami jakkoliv zabýval, případně zda dostal své zákonné povinnosti a přezkoumával tvrzení dlužníka. Naprostou absencí odůvodnění v napadeném usnesení městský soud opřel o aplikaci ustanovení § 169 odst. 2 o. s. ř. s odůvodněním, že dlužnickému návrhu na povolení reorganizace a předloženému reorganizačnímu plánu nikdo neodporoval.

33. Pro posouzení důvodnosti podané ústavní stížnosti je proto nutné nejprve zkoumat, zdali ustanovení § 169 odst. 2 o. s. ř., které představuje výjimku z nutnosti všechna vynesená rozhodnutí odůvodňovat, je aplikovatelné i na usnesení insolvenčního soudu, kterým je za způsob řešení úpadku určena reorganizace.

34. Na úvod je nutné vymezit některá obecnější východiska, ze kterých Ústavní soud vychází. Obecně platí, že odůvodnění rozhodnutí je pravidlem; redukce či absence odůvodnění oproti tomu výjimkou. Rozhodnutí bez odůvodnění (resp. s nedostatečnými důvody) je nepřezkoumatelné, a to i proto, že u něj nelze vyloučit libovůli. Rozhodování případů, které jsou předloženy soudům, totiž představuje i určitou formu komunikace mezi soudem a účastníky řízení a řádně odůvodněné rozhodnutí tak vede nejen k jeho přesvědčivosti a větší akceptaci z jejich strany, nýbrž vede též k posilování právního vědomí v širší veřejnosti a je velmi důležité i z hlediska předvídatelnosti rozhodování.

35. Tomuto obecnějšímu východisku nicméně neodporuje ani skutečnost, že v zájmu na rychlosti rozhodování nemusí každé rozhodnutí nezbytně obsahovat odůvodnění. Jedná se např. o takové usnesení, kterým se zcela vyhovuje návrhu na předběžné opatření (návrhu na zajištění důkazu, návrhu na zajištění předmětu důkazního prostředku ve věcech týkajících se práv z duševního vlastnictví) nebo jinému návrhu, jemuž nikdo neodporoval, nebo usnesení, které se týká vedení řízení, anebo usnesení o věcné příslušnosti. Možnost neodůvodňovat písemné vyhotovení usnesení je nicméně ustanovením § 169 odst. 2 o. s. ř. nad rámec výslovně zmíněných případů značně redukována - zjednodušeně vyjádřeno - na případy nemeritorního usnesení, *kterým přes reálnou možnost vyjádření nesouhlasu účastníci neodporují* (např. je souhlasně navrhují), nebo procesní usnesení, zejm. jež se týká vedení řízení, jestliže není přípustný opravný prostředek, není potřeba „vypořádávat“ rozdílné návrhy účastníků nebo spornou (složitou) procesní situaci, nejde o *podstatný zásah do účastnických práv* a absence odůvodnění tak nedává rozhodnutí punc libovůle, resp. vybočení z mezí ústavnosti (např. neodůvodnění použití tzv. soudcovského uvážení).

36. Současně lze ovšem obecně konstatovat, že v pochybnostech by měla být dána přednost uvedení alespoň stručných důvodů (viz např. Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol: *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, § 169). V ustanovení § 169 odst. 2 větě první o. s. ř. jsou vyjmenována usnesení, u nichž by požadavek na odůvodnění jejich vyhotovení představoval projev jen přepjatého formalismu, neboť důvody přijatého (návrhu vyhovujícího) rozhodnutí mohou vycházet pouze z obsahu návrhu a k němu připojených listin (tam, kde návrhu nikdo neodporoval) a jejich

uvedení ve vyhotovení rozhodnutí by znamenalo jejich prosté převzetí, a důvody usnesení, kterým se upravuje vedení řízení, a usnesení podle § 104a nejsou potřebné k dalšímu průběhu řízení. Usnesením, kterým bylo vyhověno „jinému návrhu, jemuž nikdo neodporoval“, se rozumí nejen procesní usnesení, ale i usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, a usnesení v řízení o výkon rozhodnutí nebo v exekučním řízení. O usnesení, kterým se vyhovuje návrhu, jemuž nikdo neodporoval, jde tehdy, jestliže soud v plném rozsahu vyhověl žalobě nebo jinému návrhu na zahájení řízení, návrhu na rozhodnutí soudu, který byl uplatněn v průběhu řízení, nebo jinému návrhu účastníka učiněnému za řízení týkajícího se věci samé nebo postupu v řízení, s nimiž jiný účastník souhlasil nebo proti nimž nevznesl námitky. Okolnosti, zda jiný účastník nevznesl námitky, a to např. proto, že řízení má jen jediného účastníka, že jiný účastník s návrhem nebyl seznámen (např. se o návrhu rozhoduje podle zákona bez jednání nebo bez jeho slyšení), anebo že nebyl soudem vyzván k uplatnění námitek proti návrhu, jsou zde nevýznamné; rozhodné je, že jiný účastník návrhu skutečně (fakticky) neodporoval (nevyjádřil s ním v procesním úkonu adresovaném soudu do vydání usnesení nesouhlas). Odůvodnění nemusí obsahovat ani usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, jestliže soud zcela návrhu vyhověl a usnesení vydal bez nařízení jednání a bez slyšení povinného anebo povinný nařízení exekuce neodporoval. Jestliže se však povinný k věci ještě před nařízením výkonu rozhodnutí vyjádřil a namítal, že nejsou splněny předpoklady pro nařízení výkonu rozhodnutí, musí být usnesení odůvodněno, i když soud návrhu oprávněného zcela vyhověl. Odůvodnění nemusí obsahovat také usnesení o nařízení exekuce a pověření soudního exekutora. Uvedená usnesení je však třeba zdůvodnit, jestliže předchází rozhodnutí soudu prvního stupně bylo odvolacím soudem zrušeno a věc byla vrácena k dalšímu řízení (Drápal, L., Bureš, J. a kol.: *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, § 169).

37. Z těchto obecnějších východisek je nutné vycházet i při posuzování nyní projednávané věci. Zde je totiž postaveno najisto, že se stěžovatelé v průběhu insolvenčního řízení před soudem prvního stupně k dlužnickému návrhu reorganizačního plánu opakovaně vyjadřovali a projevovali nesouhlas nejen se samotným organizačním plánem, ale i s povolením reorganizace jako způsobu řešení úpadku dlužníka obecně (viz zejména podání stěžovatele RAVAK ze dne 10. 2. 2017, č. j. MSPH 76 INS 2762/2011-A-241). V tomto podání stěžovatel RAVAK v reakci na návrh dlužníka na povolení reorganizace ze dne 9. 2. 2017 (č. l. 236) zejména namítl nepoctivý záměr dlužníka, který spatřoval zejména v tom, že „ještě před měsícem dlužník tvrdil, že se v úpadku nenachází, nyní se však k insolvenčnímu návrhu sám přidává“, neuváděl pravdivé skutečnosti o pohledávkách věřitelů a naopak uznal „řadu pochybných pohledávek ostatních údajných věřitelů“, a tato tvrzení podrobně vysvětlil. Je přitom nerozhodné, že stěžovatel RAVAK původně na samém počátku insolvenčního řízení podal věřitelský návrh na povolení reorganizace dlužníka, neboť byl přesvědčen, že „nejlepším způsobem řešení úpadku dlužníka je reorganizace“ (viz MSPH 76 INS 2762/2011-A-102), když následně – viz podání ze dne 10. 2. 2017 - i tento věřitel pojal podezření o nepoctivém záměru dlužníka a od svého návrhu na řešení úpadku dlužníka reorganizací upustil.

38. Nalézací soud se přesto s námitkami věřitelů vzhledem k naprosté absenci odůvodnění usnesení o povolení reorganizace vůbec nijak nevypořádal. Za této situace ovšem nemohl městský soud postupovat podle ustanovení § 169 o. s. ř. a usnesení o povolení reorganizace a schválení reorganizačního plánu neodůvodnit. Absencí odůvodnění rozhodnutí s odkazem na ustanovení § 169 o. s. ř. zatížil městský soud celé insolvenční řízení již na jeho počátku podstatnou vadou, neboť napadené rozhodnutí je v této podobě naprosto nepřezkoumatelné. Tímto postupem došlo k zásahu do práva na spravedlivý proces u obou stěžovatelů a jejich námitky považuje Ústavní soud v tomto ohledu za důvodné.

39. Argumentace insolvenčního správce dlužníka a potažmo i městského soudu poukazující na to, že rozhodnutí o povolení reorganizace není rozhodnutím finálním, které by mohlo jakkoliv zasáhnout do práv stěžovatelů, jakožto věřitelů, a že rozhodnutím, které by bylo způsobilé zasáhnout do jejich sféry, bude až následné rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, je lichá a nelze jí ospravedlňovat neodůvodnění rozhodnutí o povolení reorganizace. Je totiž zřejmé, že v důsledku povolené reorganizace dochází k řadě důsledků, které jsou nezřídka nevratné, resp. obtížně reparaovatelné. Ostatně je běžnou praxí insolvenčních soudů, že rozhodnutí o povolení reorganizace odůvodňují, a to dokonce i za situace, kdy skutečně návrhu na řešení úpadku reorganizací nikdo neodporoval, což v nyní projednávaném případě rozhodně tvrdit nelze (viz např. usnesení Krajského soudu v Brně o povolení reorganizace ze dne 19. 4. 2016, č. j. KSBR 37 INS 882/2016-B-56).

40. Stejně tak není možné přistoupit na argumentaci insolvenčního správce, že pokud insolvenční zákon neumožňuje napadnout rozhodnutí o povolení reorganizace řádným opravným prostředkem, je odůvodňování takového rozhodnutí nadbytečné a požadavek tato rozhodnutí odůvodňovat by byl ryzím formalizmem. Právě naopak, jelikož (podrobněji viz níže) neexistuje základní právo na dvojinstančnost všech soudních řízení, je zejména v těch případech, kdy řádný opravný prostředek není přípustný, namísto tato rozhodnutí alespoň stručně odůvodňovat, jelikož v opačném případě může tento nedostatek konvalidovat právě odvolací soud. Tato povinnost odůvodnit rozhodnutí proto získává ústavní rozměr v případech, kdy účastníci řízení brojili proti řešení, které soud přijal.

41. Za dané situace nezbyvá Ústavnímu soudu nic jiného, než ústavním stížnostem podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu vyhovět a napadené usnesení městského soudu v napadených výrokových částech zrušit pro porušení práva na spravedlivý proces. S ohledem na provázanost dalších napadených výroků usnesení městského soudu s výrokem o povolení reorganizace a s ohledem na závěr Ústavního soudu o protiústavnosti napadeného výroku II. usnesení městského soudu, kterým byla dlužníkovi povolena reorganizace, nebude se Ústavní soud jednotlivě zabývat dalšími námitkami stěžovatelů směřujícími proti výrokům V., X. a XIII. usnesení městského soudu, neboť lze přisvědčit, že bez výroku II. postrádají jakoukoliv smysluplnou další existenci.

42. K doplnění vyjádření insolvenčního správce (vedlejší účastník) ze dne 9. 1. 2018, že se ústavní stížnosti staly údajně bezpředmětnými v důsledku schválení reorganizačního plánu dlužníka dne 19. 12. 2017, Ústavní soud uvádí, že tato okolnost nemůže mít vliv na právě vydávané rozhodnutí. Ústavní soud je totiž vázán petitem podaných ústavních stížností, o němž musí rozhodnout, a není ani jeho úkolem dopředu domýšlet všechny možné právní a faktické dopady kasačního rozhodnutí. Jen nad tento rámeček proto Ústavní soud podotýká, že samotný vedlejší účastník v citovaném přípisu informuje o tom, že proti tomuto usnesení o schválení reorganizačního plánu bylo podáno několik odvolání k Vrchnímu soudu v Praze a je proto logické, že (rovněž) v tomto řízení se soud musí s tímto nálezem seznámit a zareagovat na něj, takže není pravda, že je vydáván na základě „bepředmětných ústavních stížností“.

43. S ohledem na důvod vyhovění ústavním stížnostem a zrušení napadeného rozhodnutí pak není nutné, aby se Ústavní soud podrobně vypořádával i s dalšími stěžovateli vznesenými námitkami, vztahujícími se k (ne)naplnění podmínek pro povolení reorganizace dlužníka, zejména podmínek pro schválení reorganizačního plánu a hodnocení, zdali dlužník předložením reorganizačního plánu skutečně nesledoval nepoctivý záměr tak, jak namítají stěžovatelé. Ústavnímu soudu totiž ani nenáleží samotné hodnocení opodstatněnosti těchto věcných námitek a pravdivosti tvrzení stěžovatelů za situace, kdy se jimi nezabývaly obecné soudy a kdy tedy není možné se vyjádřit k hodnotícím úvahám městského soudu, které by se pak promítly do výroku rozhodnutí. Je to právě insolvenční soud, kdo má zákonnou povinnost se těmito námitkami zabývat, a to ostatně i bez podnětu některých z věřitelů, zvláště za

situace, kdy v dané insolvenční věci již jednou rozhodoval Nejvyšší soud pod sp. zn. 29 NSCR 24/2013, který ve svém usnesení zcela jasně formuloval povinnost insolvenčního soudu nerezignovat na posouzení věcné správnosti dlužníkem předkládaných seznamů majetku a závazků. Insolvenční soud je tedy povinen se zabývat správností těchto předložených seznamů, přičemž od nich se odvíjí i posouzení oprávněnosti přihlášených pohledávek jednotlivých věřitelů, kteří se následně mohou podílet na schválení reorganizačního plánu atp. Jakkoliv šlo v uvedeném usnesení Nejvyššího soudu o počáteční stádium insolvenčního řízení dlužníka OLEO CHEMICAL, kdy bylo nejprve nutné prokázat to, zdali se dlužník vůbec nachází v úpadku (což v nynější fázi insolvenčního řízení již žádný z účastníků řízení nezpochybňuje), ratio rozhodnutí Nejvyššího soudu je zřejmé. Insolvenční soud musí i bez námitek některého z věřitelů zkoumat obsah a pravdivost dlužníkem předložených seznamů, stejně jako musí posoudit naplnění zákonných podmínek pro povolení reorganizace či schválení reorganizačního plánu.

IV.B) Napadené usnesení vrchního soudu

44. Ve vztahu k výrokové části I. napadeného usnesení vrchního soudu Ústavní soud konstatuje, že je ústavní stížnost zjevně neopodstatněná. Jakkoliv totiž městský soud účastníky řízení poučil o tom, že odvolání proti výrokové části II. prvostupňového usnesení je přípustné, dopustil se zjevného pochybení (což ostatně později napravil opravným usnesením, viz shora), jelikož z ustanovení § 328 insolvenčního zákona *in fine* jednoznačně plyne nepřipustnost odvolání. Jelikož ani vadné (posléze uvedené na pravou míru) poučení městského soudu tuto přípustnost nemohlo založit, nelze spatřovat v rozhodnutí vrchního soudu, který tuto část odvolání odmítl jako nepřipustné, jeho jakékoliv pochybení (viz také níže).

45. Navíc, pokud by stěžovatelé skutečně měli za to, že vrchní soud byl povinen tuto část jejich odvolání meritorně projednat, bylo namístě ještě před podáním ústavních stížností iniciovat řízení o žalobě pro zmatečnost (viz § 229 odst. 4 o. s. ř.). Ústavní soud ostatně nepřehlédl, že právě z tohoto důvodu Nejvyšší soud usnesením ze dne 31. 7. 2017, č. j. 29 NSČR 130/2017-A-286, odmítl dovolání stěžovatele RAVAK podané proti výroku I. nyní napadeného usnesení vrchního soudu. Jak se podává z obsahu spisu, tuto žalobu stěžovatel RAVAK dne 24. 4. 2017 nakonec také podal (č. l. 272).

IV. C) Návrh na zrušení ustanovení § 328 insolvenčního zákona in fine

46. Stěžovatel SHADBROOK učinil součástí své ústavní stížnosti i návrh, kterým se domáhá vydání nálezu, jímž se zruší poslední věta ustanovení § 328 ins. z. Napadené ustanovení nepřipouští odvolání proti usnesení, kterým insolvenční soud povolí reorganizaci dlužníka. Dle názoru stěžovatele je však toto ustanovení protiústavní a brání v daném případě insolvenčnímu navrhovateli a věřiteli dlužníka, aby se domáhal ochrany svých práv u soudu podle ustanovení čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny.

47. Celé napadené ustanovení insolvenčního zákona zní: „*Nedojde-li ke zpětvzetí návrhu na povolení reorganizace ani k jeho odmítnutí nebo zamítnutí, insolvenční soud reorganizaci povolí. Rozhodnutí o povolení reorganizace se doručuje dlužníku, navrhovateli, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti němu není přípustné.*”

48. Aktivní legitimaci k podání posuzovaného návrhu dovozuje navrhovatel z ustanovení § 64 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu a jeho protiústavnost spatřuje v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny, podle kterého se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva

u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. S ohledem na níže dovozené závěry a vyvrácení stěžovatelovy argumentace pak nebylo nutné předkládat věc k rozhodnutí plénu Ústavnímu soudu.

49. Ve své ustálené judikatuře Ústavní soud opakovaně uvedl, že podmínky realizace práva zakotveného v čl. 36 odst. 1 Listiny stanoví zákon, avšak ani takový zákon, vydaný na základě ústavního zmocnění, nemůže nárok každého domáhat se ochrany svých práv u soudu či jiného orgánu zcela negovat, a tím ústavně zaručené právo v těchto určitých případech zcela popřít. Žádná osoba tedy nemůže být zákonem naprosto vyloučena z možnosti domáhat se ochrany svého práva, byť pouze v určitém případě. Při opačném výkladu by ústavní zakotvení práva v čl. 36 odst. 1 Listiny ztrácelo opodstatnění, neboť by mohlo být příhodně anulováno pro určité situace prostou vůlí zákonodárce.

50. Navrhovatel při argumentaci pro zrušení napadeného ustanovení odkazuje na nálezy pléna Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08. Tímto nálezem bylo zrušeno ustanovení § 394 odst. 2 části věty za středníkem ins. z. v tehdejší znění, které znělo „odvolání proti němu není přípustné“. V daném případě však šlo o odlišnou situaci a protiústavnost tohoto ustanovení byla vyslovena na základě propojení s ustanovením § 399 odst. 2 věty za středníkem, podle které pokud se dlužník bez omluvy nedostavil na schůzi věřitelů, nebo jeho omluvu insolvenční soud neshledal důvodnou, nastávala fikce zpětvzetí návrhu na oddlužení. Ustanovením § 399 odst. 2 ins. z. v tehdejší znění byla porušena dispoziční zásada, předmětné ustanovení fingovalo procesní úkon účastníka (zpětvzetí návrhu), čímž mu ve skutečnosti byla odebrána svobodná možnost jednání. S nastalou fikcí pak bylo spojeno to, že proti rozhodnutí, kterým insolvenční soud bral na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení (i zpětvzetí fikcí podle § 399 odst. 2 ins. z.) nebylo odvolání přípustné. Podstatou nálezu, kterým bylo zrušeno ustanovení § 394 odst. 2 části věty za středníkem ins. z. v tehdejší znění tedy bylo nahrazení vůle účastníka řízení, tzn. porušení dispoziční zásady, s kterým zákon spojoval fikci zpětvzetí návrhu účastníka, o kterém insolvenční soud rozhodoval tak, že proti tomuto rozhodnutí nebylo přípustné odvolání. Podstatou tohoto řízení před Ústavním soudem, které nakonec vyústilo ve zrušení napadeného ustanovení § 394 odst. 2 části věty za středníkem ins. z. v tehdejší znění, tak nebylo to, že proti některému rozhodnutí soudu není možné podat řádný opravný prostředek, ale to, že účastník řízení byl zbaven dispozičního procesního úkonu tím, že za určité situace specifikované v ustanovení § 399 odst. 2 ins. z. bylo možné dispoziční procesní úkon účastníka řízení nahradit právní fikcí.

51. V nyní projednávaném případě je však situace odlišná, a proto nelze právní závěry obsažené v nálezu, na který navrhovatel odkazuje, analogicky aplikovat i na ustanovení § 328 ins. z. V tomto případě zde totiž zákon nenahrazuje projev vůle účastníků řízení, pouze v rámci urychlení celého procesu nepřipouští proti usnesení o povolení reorganizace podání řádného opravného prostředku. Ústavní soud má za to, že v této podobě se ještě stále jedná o přípustný „urychlovací institut“ celého řízení. K tomu je ostatně třeba dát do souvislosti i tu skutečnost, že věřitelé podle ustanovení § 339 odst. 3 ins. z. mohou dlužníka zbavit jeho možnosti přednostně sestavit reorganizační plán, a dále rovněž tu skutečnost (kterou mj. v naprosto odlišné souvislosti vyzdvihoval i insolvenční správce dlužníka), že usnesení o povolení reorganizace není rozhodnutím konečným v celém insolvenčním procesu, ale právě naopak, na toto usnesení pak navazují další rozhodnutí insolvenčního soudu (zejm. případné usnesení o schválení reorganizačního plánu), proti kterým je již možné se bránit formou podání řádných opravných prostředků.

52. Lze proto konstatovat, že není možné na každé rozhodnutí, proti kterému zákon nepřipouští užití řádného opravného prostředku, nahlížet jako na akt, kterým dochází k porušení práva zakotveného v čl. 36 odst. 1 Listiny, byť přesně tyto závěry lze dovodit

z argumentace navrhovatele. V takovém případě by totiž čl. 36 odst. 4 Listiny, podle kterého podmínky pro uplatnění práva zaručeného čl. 36 Listiny upraví zákon, do značné míry ztrácelo opodstatnění. Současně je třeba připomenout, že z ústavněprávního hlediska není - s výjimkou řízení v trestních věcech - jakékoliv soudní řízení povinně dvoustupňové a vyloučení vybraných rozhodnutí z odvolacího přezkumu z ústavních mezí nevybočuje [srov. např. nález sp. zn. Pl. ÚS 33/09 ze dne 29. 9. 2010 (č. 332/2010 Sb., N 205/58 SbNU 827), nebo nález ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. III. ÚS 96/06].

V. Závěr

53. Ústavní soud proto z výše uvedených důvodů ústavním stížnostem směřujícím proti napadeným výrokům městského soudu částečně vyhověl a napadené rozhodnutí, resp. jejich některé výroky, podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil. Ve zbývajících částech ústavní stížnosti odmítl, stejně jako návrh na zrušení ustanovení § 328 ins. z. poslední věta [§ 43 odst. 2 písm. b) zákona o Ústavním soudu].

54. Městský soud bude v následném řízení povinen rozhodnout znovu s tím, že je vázán shora předestřeným právním názorem ohledně povinnosti toto rozhodnutí řádně odůvodnit, což konkrétně znamená, že musí odpovídajícím způsobem vypořádat s uplatněnými námitkami účastníků řízení.

55. Za situace, kdy Ústavní soud meritorně rozhodl, nebylo nutno se zabývat žádostmi stěžovatelů o odložení vykonatelnosti napadených rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti rozhodnutí Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 18. ledna 2018

Ludvík David
předseda senátu

Za správnost vyhotovení: